

ACTIVITEITEN JAAR 1996

1996/2
april '96

A. Landelijke activiteiten

1. Nationaal museumweekend 20/21 april

Onder het motto „Museum met..." organiseren in het Nationale Museumweekend vele musea extra activiteiten. De meeste musea zijn in dit weekend gratis toegankelijk. Het Jaar organiseert samen met de wandelaarsvereniging Op Lemen Voeten vanuit een aantal musea met een industrieel-historische collectie wandelroutes langs monumenten van bedrijf en techniek. In een aantal plaatsen worden de routes onder deskundige leiding begeleid. De routebeschrijvingen worden gebundeld in een speciale uitgave.

De wandelingen zijn tussen de vijf en acht kilometer lang, er zijn stadswandelingen en buitenwandelingen. De wandelroutes beginnen om 13.30 uur. Deelnamekosten: f 2,50 per persoon, kinderen onder 12 jaar: f 1,-. Opgave mogelijk tot 8 april.

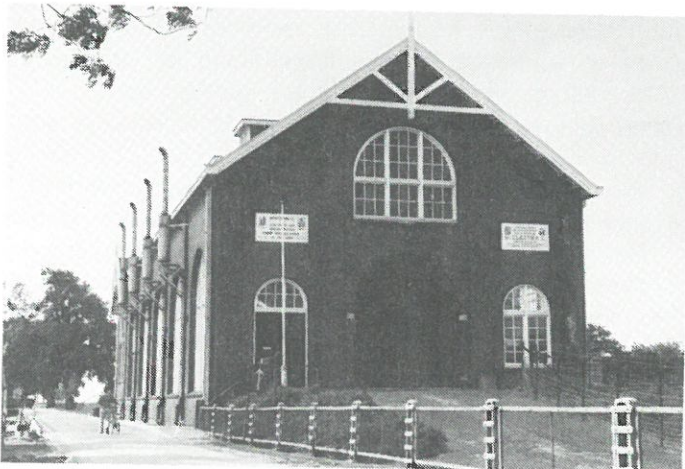
2. Landelijke Fietsdag 11 mei

Voor de Landelijke Fietsdag worden elk jaar vanuit een groot aantal startpunten speciale fietsroutes uitgezet. In het Jaar van het industrieel erfgoed zijn op een aantal routes industriële monumenten of objecten opgenomen. Voor informatie over de startpunten van de fietsroutes kunt u contact opnemen met de plaatselijke VVV's.

B. Provinciale activiteiten

Groningen

In de provincie Groningen staat van april tot en met december elke maand een industrieel monument centraal.

Lammerburen: elektrisch gemaal „De Waterwolf“.

De volgende monumenten zijn in de eerste maanden van het jaar voor bezichtiging opengesteld:

- April: elektrisch gemaal „De Waterwolf“ te Lammerburen.

In 1918 werd in opdracht van het waterschap Electra begonnen met de bouw van het gemaal „De Waterwolf“, dat gereed kwam in 1920. Het imposante gemaal, dat nog steeds functioneert, is belast met de waterafvoer van het Reitdiep. Het gemaal is ingericht met drie horizontale schroefpompen.

- Mei: scheepswerf Wolthuis, Oude Winschoterdiep, Sappemeer.

De oorsprong van deze werf, die niet meer in gebruik is, gaat terug tot de zeventiende eeuw. Het was één van de vele scheepswerfjes, die, gelegen aan de veenkoloniale diepen, lange tijd het Groninger landschap bepaalden.

Friesland

Traditiegetrouw kent de provincie Friesland ook in 1996 het project Monument van de Maand. In de maand oktober staat dit project in het teken van het Jaar 1996. Er wordt een programma ontwikkeld rondom de Friese gemalen. Naast het monument van de maand wordt een routekaart gemaakt langs de kleine gemalen van Friesland. De Vereniging Industriële Archeologie Friesland (VIAF) ontwikkelt een routebeschrijving langs oude schoorstenen in de provincie.

Drenthe

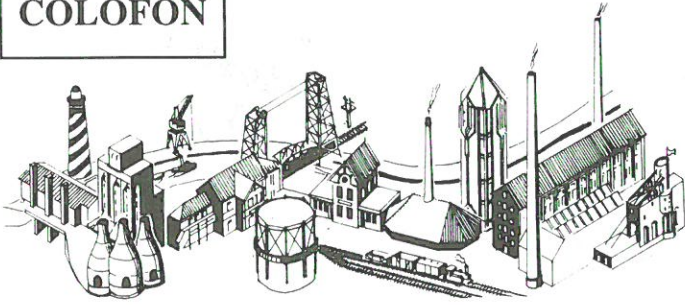
De activiteiten in het kader van 1996 concentreren zich in Drenthe rond de Veenkoloniën. In het kader van de ontwikkeling van het cultuurhistorisch toerisme organiseren de Stichting Kunst en Cultuur en de provincie een programma rondom de veenkoloniën. Deze activiteiten, waarvan de inhoud nog niet bekend is, zullen voornamelijk in de maand september worden georganiseerd.

Overijssel

De werkgroep Monumenten van Bedrijf en Techniek van de stichting Kunst en Cultuur Overijssel (KCO) organiseert in de periode maart-november het project Industrieel Monument van de Maand. Parallel aan de openstelling van elk industrieel monument is een reizende fototentoonstelling te bezichtigen, die aandacht besteedt aan elk monument van de maand.

In de maand april is in Dedemsvaart het kalkovencomplex met een gashouder te bezichtigen. De nederzetting Dedemsvaart werd in het begin van de 19e eeuw gesticht aan het gelijknamige kanaal. Aan de Kalkwijk werd

COLOFON

Industria

Nieuwsbrief van de 56 bij de Federatie Industrieel Erfgoed Nederland aangesloten organisaties. De nieuwsbrief verschijnt ± zesmaal per jaar.

Industria komt mede tot stand door de financiële medewerking van het Prins Bernhard Fonds en de Rijksdienst voor Monumentenzorg.

Redactie-adres: Industria, p/a M. N. M. Overbeek, Noteboomstraat 61, 8021 WR Zwolle (samensteller).

Kopij voor Industria 1996 no. 3 s.v.p. toezenden aan de redactie uiterlijk 15 mei 1996.

Secretariaatsadres FIEN: Zomervaart 206 f, 2033 DN Haarlem.

Abonnementenopgave: door overmaking van f 26,- voor de jaargang 1996 op Postbankrek.nr. 132802 ten name van Stichting FIEN, Industrie, Oosteinde 13, 7772 CA Hardenberg.

in 1820 een kalkbranderij gesticht. De drie kalkovens werden in 1994 gerestaureerd, het bijbehorende leshuis is ingericht als oudheidkamer. Vlakbij de ovens staat nog een uniek industrieel monument, een gashouder uit 1932. Deze gashouder is de laatste overgebleven gashouder in Nederland. In de maand april organiseert de Oudheidkundige Vereniging Avereest in het leshuis een expositie, gewijd aan de industriële geschiedenis van Dedemsvaart.

In de maand mei staat de tabaksindustrie in Kampen centraal. Monument van de maand is het Tabaksmuseum „De Olifant“ aan de Voorstraat.

Flevoland

In deze jonge provincie is in het kader van het Jaar 1996 een aantal autoroutes ontwikkeld, die de belangrijkste objecten op industrieel-historisch terrein met elkaar verbinden. Daarbij is natuurlijk veel aandacht voor waterbeheersing, drooglegging en inpoldering. Ook is er aandacht voor het agrarisch bedrijf en voor de industriële ontwikkeling van Flevoland. De routes staan op een speciale overzichtskaart, die samen met een brochure over andere evenementen wordt uitgebracht. Routekaart en brochure zijn verkrijgbaar bij de VVV's en musea in Flevoland.

Gelderland

Gelderland organiseert een maandprogramma met wisselende thema's. Actuele informatie hierover is verkrijgbaar bij de lokale media en bij de VVV's.

De Vereniging Open Monumenten besteedt in juli speciale aandacht aan een aantal industriële monumenten in

en rondom Apeldoorn, waaronder de Talensfabriek en het Apeldoorns Kanaal. Het Openluchtmuseum in Arnhem zal in de loop van dit jaar de gereconstrueerde Arnhemse tramremise openen. De remise is gebouwd naar het voorbeeld van de oorspronkelijke remise, die in de oorlog is vernield. De gereconstrueerde remise zal het uitgangspunt zijn van een elektrische tram, die over het terrein rondritten verzorgt.

Er worden twee fietsroutes langs industrieel erfgoed samengesteld: een steenfabriekroute in het Gelders rivierengebied en een route langs het Apeldoorns Kanaal van Apeldoorn naar Dieren. Objecten langs deze route zijn onder meer de papierfabriek „De Middelste Molen“ bij Loenen, de Gazellefabriek in Dieren en de watermolen van Beekbergen. De route zal aansluiten bij de museumspoorlijn van de Veluwe Stoomtrein Maatschappij.

Utrecht

In het kader van het project „Provincie Utrecht, Historisch hart van Nederland“ worden op het gebied van informatie, educatie, toerisme en recreatie tal van activiteiten georganiseerd. Het centrale thema in 1996 is: „Industrie en Water“. Een uitgebreid overzicht van alle evenementen is verkrijgbaar bij de VVV-kantoren en bibliotheken.

Noord-Holland

De Stichting Kunst en Cultuur Noord-Holland stimuleert en organiseert een groot aantal evenementen in 1996. Een aantal striptekenaars zal tekeningen maken van een aantal Noord-Hollandse bedrijfsmonumenten. De tekeningen zullen in diverse monumenten en in het provinciehuis worden tentoongesteld. Het industrieel erfgoed zal centraal staan tijdens de Toer-In 1996, een bundeling van cultuurevenementen, die zal plaatsvinden in de zomermaanden. De Toer-In-wijzer, een gids die in mei zal verschijnen, staat vol met toeristische routes en evenementen rond industriële monumenten. De Provinciale VVV organiseert in het voorjaar een speciale cursusavond Industrieel Erfgoed. De Provinciale Bibliotheek Centrale maakt een reizende tentoonstelling over watertorens in Noord-Holland. De zwart-wit foto's zijn gemaakt door Fons Brasser. De tentoonstelling zal in de bibliotheken van Hoorn, Heemstede, Enkhuizen, Aalsmeer, Edam, Amsterdam-Molenwijk, Middenbeemster en Hilversum te bezichtigen zijn. De historische verenigingen in Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland gaan in het industrieel jaar onderzoek doen naar de lokale historie van nijverheid en industrie. Hiervoor hebben de consultants regionale geschiedbeoefening de handleiding „Op zoek naar industrieel erfgoed“ gepubliceerd.

In de Zaanstreek worden de volgende activiteiten georganiseerd:

- een vaartocht langs Zaanse industriemonumenten;
- opening van het Grand-Café Batavia in het pakhuis Batavia in april; in het café zullen regelmatig tentoonstellingen worden georganiseerd over bedrijf en industrie;
- naar aanleiding van het 15-jarig jubileum van de Vereniging voor behoud van Monumenten van Bedrijf en Techniek in de Zaanstreek wordt een expositie georganiseerd met een jubileumuitgave;
- een landelijk symposium over behoud en hergebruik van monumenten.

Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland heeft gekozen voor vier centrale thema's, die elk het industriële verleden van de provincie weerspiegelen. Voor elk thema is een periode van twee maanden uitgetrokken, waarin een programma wordt georganiseerd met fiets- en wandeltochten, openstelling van industriële monumenten, rondleidingen, lezingen, exposities, etc.

In de periode maart-april staan de Bollenstreek en het Westland centraal. Typische streekgebonden monumenten als bollenschuren en historische kassen zijn in deze regio's te vinden (zie ook rubriek Literatuursignalering).

In maart opent het Museum voor Streek- en Tuinbouwhistorie in Honselersdijk een expositie over oude kistenfabrieken in het Westland. Informatie over alle Zuid-Hollandse activiteiten is verkrijgbaar bij de VVV-kantoren.

Zeeland

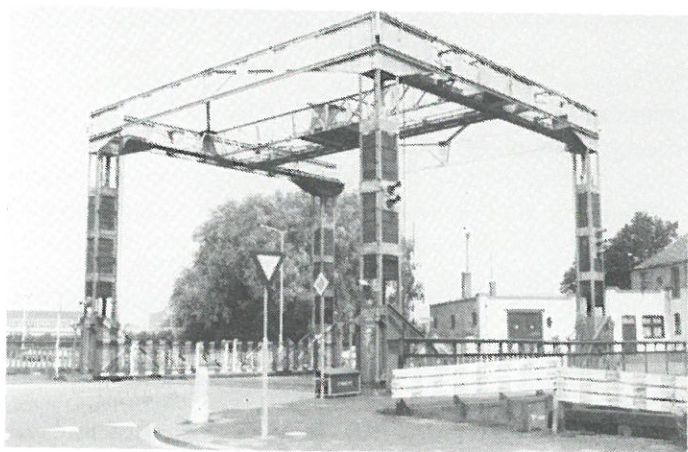
In Zeeland is het centrale thema voor 1996: „Omgaan met water”. In september is een expositie te bezichtigen in het Stedelijk Museum Vlissingen over de geschiedenis van Zeeuwse scheepswerven. Er zal gelijktijdig een publicatie over verschijnen.

In november wordt een studiedag gewijd aan het thema: „Omgaan met water”, georganiseerd door de Werkgroep Historie en Archeologie van het Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen.

Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant viert dit jaar het tweehonderdjarig bestaan. In twee eeuwen tijd is Noord-Brabant tot de meest geïndustrialiseerde provincie van Nederland uitgegroeid.

In Eindhoven, stad met een belangrijk industrieel verleden, werken diverse instanties samen om de aandacht op het industrieel erfgoed van Eindhoven te vestigen.

Eindhoven: hefbrug over Eindhovens Kanaal.

Het Museum Kempenland organiseert van 30 maart tot 5 mei een expositie over de voormalige sigarenfabriek Ventose aan de Mathildelaan. De fabriek was gevestigd in een modern complex uit 1928 van de bekende architect Van der Mey.

Het Bedrijvencontact „De Kade” opent op 20 april een foto-expositie in het DAF-museum over de geschiedenis van het 150 jaar oude Eindhovens Kanaal. Aan de Eindhovense haven vestigden zich in de 19e eeuw tal

van industrieën, zoals de bierbrouwerij van Coolen (nu DAF-museum), sigaren- en textiel fabrieken.

In het weekend van 19/20 april zal het havenhoofd, de hefbrug over het kanaal bij de Tongelresestraat en het DAF-museum in de avonden tot 1.00 uur in de schijnwerpers worden gezet door beeldend kunstenaar Bob Stolzenbach.

Meer informatie over de activiteiten in Eindhoven is te verkrijgen bij de VVV aan het Stationsplein.

Limburg

In 1996 zullen Nederlands en Belgisch Limburg gezamenlijk evenementen organiseren.

Het Industrion, het provinciaal Museum voor Industrie en Samenleving in Nederlands Limburg, heeft een fiets- en autoroute langs mijnmonumenten uitgegeven. Daarnaast is een wandelroute uitgezet met als thema: „Het Carbon”. Een deel van de collectie van het Industrion zal later in het jaar gepresenteerd worden in schachtgebouw I van de voormalige Oranje-Nassaumijn in Heerlen.

NIEUWS UIT DE AANGESLOTEN ORGANISATIES

Stichting Historie Grofkeramiek

Op vrijdag 10 mei organiseert de stichting Historie Grofkeramiek een boottochtexcursie op de Rijn. In samenwerking met Baksteengroep Desimpel is het volgende programma opgesteld:

- 9.30 uur ontvangst op salonboot „De Veerman”, Havenweg, Wijk bij Duurstede
- 10.00 uur afvaart richting Rhenen
- 11.30 uur rondleiding steenfabriek „Timmermans” te Elst
- 12.30 uur inschepen voor de lunch
- 14.00 uur aankomst steenfabriek „Randwijk” te Heteren
- 15.30 uur inschepen voor de terugvaart
- 18.00 uur aankomst Wijk bij Duurstede

Bij ontvangst wordt een video gepresenteerd van Baksteengroep Desimpel en een bedrijfsvideo van steenfabriek „Timmermans”. De kosten van de excursie bedragen f 50,- p.p., incl. boottocht en lunch. U wordt verzocht dit bedrag uiterlijk 30 maart over te maken op rek.nr. 43.76.44.480 t.n.v. Stichting Historie Grofkeramiek, Makkum, o.v.v. „excursie 1996”.

Stichting Industrieel Erfgoed Deventer (SIED)

De SIED heeft op 19 februari in samenwerking met een aantal andere monumentenorganisaties een discussieavond georganiseerd over de Raambuurt. De SIED maakt zich sterk voor het behoud van een aantal belangrijke industriële monumenten in de Raambuurt, het oudste industriegebied van Deventer. De Raambuurt maakt deel uit van het stadvernieuwingsgebied Grachtengordel. Inmiddels heeft de gemeente Deventer zich bereid verklaard om een deel van de extra gelden die het rijk voor monumentenzorg beschikbaar stelt, ten goede te laten komen aan de Raambuurt. Een zevental bedrijfsgebouwen, waaronder de stoomolieslagerij van

Huisduinen: het voormalige pompgemaal van de Provinciale Waterleiding Maatschappij in Huisduinen krijgt waarschijnlijk een nieuwe bestemming als kunstenaars-gastatelier. Het pompgebouw dateert uit het begin van deze eeuw en staat al tien jaar leeg. De gemeente Den Helder heeft bij de provincie een subsidieaanvraag ingediend van f 250.000,- om het gebouw op te knappen en geschikt te maken voor de nieuwe functie. Het pompgemaal met zijn grote boogvormige ramen zou uitermate geschikt zijn als atelierruimte. De PWM staat achter het initiatief van de gemeente.

Kwadijk: de watertoren van Kwadijk is geselecteerd voor plaatsing op de rijksmonumentenlijst. De eigenaar, het Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland, wil de toren afstoten. Er wordt door de PWN momenteel overleg gevoerd met de Stichting Milieu en Bouwen om een nieuwe bestemming voor de toren te vinden. Voorwaarde voor een eventuele overdracht is dat het uiterlijk van de toren niet mag worden aangetast.

ZUID-HOLLAND

Rhoon: de gemeente Albrandswaard wil het voormalige stoomgemaal aan de Havendam in Rhoon behouden. Er ligt een plan klaar om het stoomgemaal met bijbehorende dienstwoning te verbouwen tot woning. Het gemaal staat op de „inventarisatielijst van waardevolle panden in Albrandswaard“.

Zwijndrecht: het waterleidingbedrijf WZHO zal binnenkort beginnen met een opknapbeurt van de Zwijndrechtse watertoren. De watertoren is gebouwd in 1897, het waterreservoir is in 1964 vernieuwd. Uit een bouwkundig onderzoek bleek dat het metselwerk in slechte staat verkeert. De watertoren is nog steeds in gebruik en zal waarschijnlijk rond het jaar 2015 definitief buiten gebruik worden gesteld. De onlangs opgerichte Stichting Watertoren zal zich beraden op een eventuele herbesteding in de toekomst, die zal aansluiten op het bestemmingsplan Drechtoever.

LIMBURG

Voerendaal: in deze Zuid-Limburgse gemeente is een aantal industriële objecten voorgedragen voor de rijksmonumentenlijst. Het gaat hierbij om de kalkovens aan de Daelsweg, het waterpompstation aan de Zeven-sprong, de stations van Klimmen-Ransdaal en Voerendaal en de betonnen spoorbrug aan de Mareheiweg.

LITERATUURSIGNALERING

1. Knibbeler, Thieu, en Roger Crols: *Postkantoren*. Utrecht, Stichting Matrijs, 1995 (Gelderse Monumentenreeks, dl. 1). 63 blz., geïll., lit.opg. ISBN 90.53450610. Prijs f 19,90.

Op initiatief van het Gelders genootschap is dit eerste deel uitgegeven in een nieuwe serie boekwerken, gewijd aan Gelderse jonge bouwkunst. Deze publicatie besteedt aandacht aan de geschiedenis van de post in Gelderland en aan rijksbouwmeester C. H. Peeters, die in de negentiende eeuw een grote invloed heeft gehad op de bouw en architectuur van de postkantoren in Nederland. Verder wordt in het boek een dertigtal bijzondere

postkantoren in Gelderland beschreven. Het boek is rijk voorzien van foto's.

Twello: voormalig postkantoor.

2. Bakker, Catharina Th.: *Suiker, melk en popmuziek*. Amsterdam, Stichting Melkweg, 1995. 72 blz., geïll., lit.opg. Geen ISBN. Prijs f 10,-.

De Melkweg in Amsterdam, een vertrouwd begrip uit de jaren zeventig voor alternatieve vormen van theater en popmuziek, bestond in 1995 vijftienvintig jaar. Dit jubileum was aanleiding voor deze bijzonder geslaagde publicatie over het gebouw, oorspronkelijk een suikerpakhuis en later melkfabriek, nu multimediacentrum. Het boek beschrijft de Melkweg als een vroeg voorbeeld van hergebruik. Ook bij deze fabriek speelden toeval en omstandigheden een belangrijke rol om tot een succesvolle vorm van hergebruik te komen. In het boekje wordt ook ruime aandacht besteed aan de tijd dat het pand nog als melkfabriek functioneerde en de omstandigheden die tot sluiting hebben geleid. Het boekje is te koop bij de Melkweg en diverse boekhandels in het centrum van Amsterdam.

3. Abrahamse, C. M., en C. Cabout: *Hilversum en de omroep*. Hilversum, Verloren, 1995. 207 blz., geïll., lit.opg. ISBN 90.65505156. Prijs f 34,50.

Deze bundel verscheen ter gelegenheid van het vierde lustrum van de Hilversumse Historische Kring „Albertus Piek“ en besteedt aandacht aan de diverse aspecten van de Hilversumse omroepgeschiedenis. Zo komt de oprichting van de diverse zuilen aan de orde, de omroep tijdens de tweede wereldoorlog, het personeel en de opleiding. Vanuit het oogmerk van industrieel erfgoed bezien, zijn met name de hoofdstukken over de Nederlandse Seintoestellen Fabriek, de omroepgebouwen en studio's van de diverse zendgemachtigden van belang en het hoofdstuk over het wagenpark van de omroep. Het boek biedt een aardige introductie als men zich verder in dit onderwerp wil verdiepen.

Fa. Ten Hove en een restant van de ijzergieterij Nering Bøgel, zullen door de gemeente worden voorgedragen als rijksmonument.

BERICHTEN

GRONINGEN

Hoogezand: het voormalige tuinbouwgebied ten zuiden van de kern Hoogezand, aan de Vosholen, zal een nieuwe bestemming als woonwijk krijgen. In het gebied bevindt zich nog een aantal karakteristieke stookhuizen met schoorstenen. In deze stookhuizen werd met steenkool gestookt om de kassen warm te houden. De gemeente Hoogezand heeft twee stookgebouwen met bijbehorende schoorstenen op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst, om zodoende iets van het rijke tuinbouwverleden voor de toekomst te bewaren. Het voormalige bedrijfsgebouw van een komkommerscheurder zal voor bewoning geschikt gemaakt worden. Voor het andere complex is de toekomst nog onzeker, daar het gebouw midden in de geplande toekomstige woonwijk ligt.

Winschoten: het Museumstoomgemaal in Winschoten heeft een unieke nieuwe aanwinst verworven: een uit 1918 daterende stoomlocomobiel. De locomobiel, die is teruggevonden in 's-Gravenzande (ZH), is in Winschoten vervaardigd door de NV Nederlandse Industrie Maatschappij. De locomobiel werd vroeger gebruikt voor de aandrijving van dorsmachines. De machine zal de komende jaren in de oude staat worden teruggebracht en voor het museumstoomgemaal op een sokkel worden geplaatst.

Winsum: staatssecretaris Nuis heeft Monumentenzorg opdracht gegeven een onderzoek in te stellen naar het cultuurhistorisch belang van het Schaphalsterzijk. Ook de bouwkundige staat van het achttiende-eeuwse sluiscomplex ten westen van Winsum wordt in dit onderzoek betrokken. Het waterschap Noorderzijlvest wil het complex slopen en vervangen door een sluis/gemaalcombinatie. Naar aanleiding van de bodemdaling als gevolg van de gaswinning in Groningen moeten veel gemalen en sluisen worden vernieuwd, zo ook het Schaphalsterzijk. Tegen deze plannen is door veel instanties, waaronder de Stichting Industrieel Erfgoed Noord-Nederland (SIEN-N) en de Stichting Behoud Schaphalsterzijk, geprotesteerd. Het protest heeft nu geresulteerd in het aangekondigde onderzoek. Volgens SIEN-N is het sluiscomplex van cultuurhistorisch en architectonisch belang, gezien de waterbouwkundig rijke historie van het Reitdieplandschap, waarvan de sluisen deel uitmaken.

FRIESLAND

Burum: het voormalige tolhuis van Burum uit 1849 wordt steen voor steen afgebroken, om weer opgebouwd te worden in het stadje Holland in de Amerikaanse staat Michigan. In Holland (USA) wordt een compleet Nederlands terpendorp gebouwd als toeristische attractie. De Amerikaanse plaats Holland kent veel nazaten van Nederlandse emigranten. Het tolhuis wordt opnieuw opgebouwd aan de hand van originele tekeningen uit

het Rijksarchief Leeuwarden. Het plan wordt uitgevoerd door de Stichting Dutch Heritage. Niet iedereen is gelukkig met de „export“ van het tolhuis naar de Verenigde Staten: de Stichting Het Woonhuismonument en de Stichting Toeristisch Recreatieve Ontwikkelingsmaatschappij Marengedebied zijn van mening dat op deze wijze Nederlandse cultuurhistorische bouwwerken aan het buitenland worden verkwanseld.

DRENTHE

Nieuw-Buinen: de graansilo in Nieuw-Buinen, een complex uit de dertiger jaren, is op 12 februari uitgebrand. De brand is veroorzaakt door laswerkzaamheden. Voor de graansilo, die op de gemeentelijke monumentenlijst staat, is een herbestemmingsplan voor woningen ontwikkeld.

OVERIJSEL

Heino: de gemeente Heino zoekt naar een geschikte toeristische bestemming voor de dijkstoel in Laag-Zuthem. De gemeente kan de dijkstoel voor een symbolisch bedrag van f 1,- overnemen van het waterschap Salland. De houten dijkstoel werd in de 19e eeuw gebouwd als magazijn voor de opslag van dijkmateriaal. Mogelijke bestemmingen voor de dijkstoel zijn o.a. een schuilhut langs een toeristische fietsroute, een overdekte picknickplaats of een informatiepunt voor recreanten.

Zwolle: in februari is de Epon (Elektriciteits Productie-maatschappij Oost-Nederland) begonnen met de sloop van drie van de vijf betonnen schoorstenen van de IJsselcentrale in Harculo bij Zwolle. De sloop is noodzakelijk omdat een onderzoek aantoonde dat de buitenschachten van de schoorstenen door betonrot zijn aangetast. De schoorstenen die nu afgebroken worden, behoren bij vier productie-eenheden, die sinds 1984 niet meer in gebruik zijn. De twee resterende productie-eenheden blijven nog tot 1998 en tot 2008 in bedrijf. Daarna zal de gehele centrale, die gebouwd is in 1955, worden gesloopt.

GELDERLAND

Apeldoorn: gedeputeerde J. van Dijkhuizen wil plannen ontwikkelen om het Apeldoorns Kanaal een recreatieve functie te geven. Het kanaal is in 1829 gegraven en in 1968 voor de scheepvaart gesloten.

Apeldoorn: Apeldoorns Kanaal.

Aangezien veel ophaalbruggen sindsdien door betonnen bruggen en duikers zijn vervangen, is het onmogelijk het kanaal weer open te stellen voor de pleziervaart. Wel ziet de gedeputeerde mogelijkheden om het kanaal op te nemen in toeristische routes. Verder zouden er geen bestaande ophaalbruggen meer mogen worden gesloopt. Het Apeldoorns Kanaal behoort tot de landschappelijk meest fraaie kanaallandschappen van Nederland. Opvallend zijn de vele nog aanwezige brug- en sluiswachterswoningen die alle volgens een standaardontwerp zijn gebouwd.

UTRECHT

Wijk bij Duurstede: de Stichting Historie Grofkeramiek onderneemt pogingen de steenfabriek „De Bosscherwaarden“ te behouden. Deze voormalige steenfabriek aan de Lekdijk West te Wijk bij Duurstede is niet opgenomen in het Monumenten Inventarisatie Project. Een onderzoek van het Projectbureau Industrieel Erfgoed (PIE) heeft echter uitgewezen dat „De Bosscherwaarden“ de laatste overgebleven steenfabriek in de provincie Utrecht is met een ringoven en daarom van groot belang is. De fabriek dateert uit 1910 en bezit een bakstenen ellipsvormige ringoven met een centraal geplaatste schoorsteen en dertien openingen. De fabriek is sinds 1991 buiten bedrijf en huisvest sindsdien een afvalverwerkingsbedrijf. Het zal veel moeite kosten dit cultuurhistorisch waardevolle complex te behouden, daar de gemeente inmiddels een sloopvergunning heeft afgegeven.

NOORD-HOLLAND

Amsterdam: de voormalige Westergasfabriek zal haar huidige culturele bestemming behouden. Het fabrieksterrein, met belangrijke bedrijfsgebouwen en een gashouder, zal bij het Westerpark worden gevoegd. De huidige plannen voor een definitieve herbestemming van het complex worden geraamd op 28 miljoen. In het centrum van het complex komt een manifestatierrein voor exposities, popconcerten en toneelvoorstellingen. In de bedrijfsgebouwen komt ruimte voor activiteiten op het gebied van theater, film, muziek en beeldende kunst. Volgens het stadsdeel Westerpark moet de Westergasfabriek uitgroeien tot „een internationale ontmoetingsplek van kunstenaars“. Aanvankelijk zou de Westergasfabriek haar culturele functie verliezen naar aanleiding van de plannen voor een cultuurtempel aan de Oostelijke IJ-oever. Het ziet er nu echter naar uit dat alleen het centrum voor moderne muziek De Ijsbreker de Westergasfabriek zal verlaten.

Amsterdam: de restauratie van de koninklijke wachtkamer van het Centraal Station is voltooid. Van het totale restauratiebudget voor het centraal station is twee ton vrijgemaakt voor het Koningspaviljoen. De koninklijke wachtkamer is ontworpen door architect Pierre Cuypers en werd na drie jaar voltooid in 1885. De restauratiewerkzaamheden concentreerden zich vooral op het herstel van de muurschilderingen, die zijn gemaakt door de Oostenrijkse schilder Georg Sturm. De koninklijke wachtkamer wordt nog maar sporadisch gebruikt. De NS willen de wachtkamer in de toekomst ook gaan gebruiken voor recepties en ontvangsten. Op de Open Monumentendag (14 september) zal het resultaat van de restauratie voor het publiek te bekijken zijn.

Bloemendaal: de gemeente Bloemendaal heeft een aantal gebouwen voorgedragen voor plaatsing op de rijksmonumentenlijst. Tot de selectie behoren o.a. het pompgebouw Oranjekom, het voormalige station van Vogelenzang en de watertoren.

Bussum: de gemeente Bussum zoekt gegadigden voor de watertoren aan de Bussumer Grindweg. De watertoren, die in 1898 is gebouwd, is eigendom van de Provinciale Waterleiding Maatschappij en is sinds 1990 buiten gebruik. De PWM wil de watertoren overdragen aan de gemeente. Het waterleidingsterrein zal door de PWM aan het Goois Natuurreservaat worden geschonken. De Bussumse watertoren is door een ingrijpende verbouwing in 1967 min of meer „verminkt“: het reservoirgedeelte is bij deze verbouwing gesloopt en vervangen door een reservoir, bekleed met stalen platen. De gemeente Bussum voert overleg met een aantal verenigingen die eventueel van de toren gebruik zouden kunnen maken, zoals de Stichting Keramische Werkplaatsen en de Gooise afdeling voor Weer- en Sterrenkunde.

Haarlem: er is kritiek op de verbouwingsplannen van NS voor het Haarlemse station. Holland Railconsult, de architect van NS, wil de voormalige rijtuigoverkapping aan de voorzijde van het station benutten om er winkels, horecavoorzieningen en een rijwielstalling voor 1500 fietsen in onder te brengen. Deze plannen maken deel uit van een masterplan, dat een algehele grote opknapping voor het Haarlemse station behelst. De Haarlemse monumentencommissie en de schoonheidscommissie hebben bezwaar tegen de bouwplannen. Door de rijtuigkap vol te gaan bouwen, wordt het oorspronkelijk aanzien van het station geschaad. De constructie van glas en gietijzer doet nu dienst als opstelplaats voor taxi's en fietsenstalling. Het Haarlemse station is in 1908 ontworpen in Jugendstijl door architect Margadant.

Haarlem: aan het Spaarne staat het karakteristieke fabrieksgebouw van de chocoladefabriek van Droste. De CSM, de eigenaar van het complex, wil het oudste deel van de fabriek in de loop van dit jaar afstoten. Momenteel dient het gebouw alleen nog voor opslag. Bijzonder element aan dit fabrieksgebouw is het grote tegeltafelau aan de Spaarnezijde, waarop het beroemde beeldmerk van Droste, de zichzelf repeterende verpleegster, is afgebeeld.

Den Helder: de gemeente Den Helder wil de Oude Rijkswerf van het ministerie van Defensie versneld overnemen, nog voordat defensie de verontreinigde bodem van het terrein heeft laten saneren. De gemeente wil op het terrein van de oude Marinewerf een themapark, „Nederland Overzee“, en een aantal woningen realiseren. De oorspronkelijk geplande opleverdatum van het project, voorjaar 1997, blijkt nu niet haalbaar te zijn. Aan het bureau Touw Infra Consult is opdracht gegeven voor een nader onderzoek naar de mogelijkheden van het project. Touw moet met name onderzoeken of de verwachtingen van „Nederland Overzee“ qua werkgelegenheid en marktcapaciteit van de geplande woningen reëel zijn. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal de gemeente in april besluiten of het plan doorgezet moet worden en zo ja, in welke omvang. Op de rijkswerf Willemsoord bevindt zich een aantal belangrijke industriële monumenten, die in het nieuwe plan zullen worden ingepast.